ליתני מנה לויתי ממך. מלתיה דר' יהושע דלשמועינן דמודה היכא דליתי שור שחוט לפניך מאי שנא דלשמעינן בקרקע ולאיצטריך למתניה בגאבין משום סיפא לנקוט מלתיה במטלטלין ולשמעינן בדידיה גופיה: **נאמן.** מדלאורייתא בלא שבועה: **וניתני מודה ר' יהושע כו' והאכלתיו פרס.** פרעתיו חליו שהוא נאמן בלא שבועה הואיל ואין שור שחוט לפניו דלשמועינן רבותא דלתע"ג דמודה במקצת פטור הואיל ואינו מודעו: **אליבא דמאן.** תנאי פליגי בהא מילתא בשבועות (דף מב.). ואי אמר רבי יהושע הכי לא כחד מנייהו הוא דאי כרבנן הא אמרי אפי' מודעו וזה מודה במקצת משיב אבידה הוא דתנן בשבועות[1] מנה לאבא בידך אין לך בידי אלא חמשים דינר פטור משום שהוא כמשיב אבידה ומאי דשמעינן רבי יהושע באין שור שחוט אפי' שור שחוט לפניו נמי נאמן ואי אליבא דר' אליעזר בן יעקב כי לא תבע ליה נמי האמר שבועה בעי: **ורבי אליעזר ליה משיב אבידה פטור.** מן השבועה בתמיה הא תקנתא דרבנן היא במס' גיטין (דף מח:) המולא מציאה לא יפצע מפני תיקון העולם וכיון דכי אינו תובעו נמי מחייב ליה שבועה הכי אין לך משיב אבידה גדולה מזה וחייב: **אין נשבעין על טענה חרש שוטה וקטן.** משנה היא בשבועות: **טענת אחרים הוא.** ומאי פעמים דקאמר ומאי טענת עצמו: **אלא הכא בדרבה קא מיפלגי.** אלא לעולם בטוענו קטן ודקשיא לך אין נשבעין על טענת קטן הני מילי בשטוענו קטן אני נתתיו לך וקרא כתיב[2] כי יתן איש אל רעהו ולא קטן ומהכא ילף לה בשבועות [מב.] אבל הכא שבא בטוענת אביו אית ליה לרבי אליעזר בן יעקב נשבעין וכרבנן פליגי עליה אפילו בטוענו גדול וקרו ליה משיב אבידה ובדרבה קא מיפלגי: לא

דסתם יהודה וגליל כשעת חירום דמו. תימה דבריש גיטין (דף ד: וסס) תנן דבאתרא יסראל אל"ל בפני נכתב ובפני נחתם אפי' מיהודה לגליל משום דאיכא עולי רגלים ובתי דיינין ועדים מצויין לקיימו ויש לומר דהתם האשה מחזרת אחר עדי קיום אע"ג דיהודה וגליל כשעת חירום דמי תמנא עדי קיום כיון דאיכא עולי רגלים אבל הכא דמחזיק אין רגיל לחזר אחר עדי מחאה ואם תאמר התם [3]דאמר שאני בני ממזרא דדיידי וצריך לומר אפי' באותה שבועה בפני נכתב (4) דאין עדים מצויין לקיימו אינו במחזיק לא תועיל מחאה אלא בפניו וי"ל דהתם דרך הליכתן מן העיר כשאמעו מחאה רגילות הוא לומר פלוני מיתה ושומעין אחריה עד שנשמע הקול למחזיק אבל גבי גט אין רגיל שיאמרו בהליכתן אנו מחמנו על הגט [5][אי מכירין אנו אחיתמת עדיה המתומיס]: **אין צריך לפרעו בעדים.** ואם תאמר למאן דאמר צריך לפרעו בעדים תקשי ליה מתניתין דהכא דליתני מנה לך בידי ויש לומר דפלוגתא דתנאי היא בפרק שבועת הדיינין (שבועות דף מא:) אי נמי דלא משיב לה פירכא דניחא ליה לאשמועינן דאין מחזיקין בנכסי קטן ואם תאמר מאי משני אכתי ליתני ואם יש עדים ואמר לו אל תפרעני אלא בפני פלוני ופלוני אינו נאמן וי"ל דלא היה רוצה להאריך בלשונו או שמא מילתא דפשיטא הוא: **אי אליבא דרבנן הא אמרי משיב אבידה הוי.** כדמסיק דבנגו מעיז וא"כ לא מצי למיתני ואם יש עדים אינו נאמן דלעולם נאמן במגו דאי בעי אמר פרעתי הכל דבנגו מעיז ומעיז: **ורבי אליעזר בן יעקב לית ליה משיב אבידה פטור.** פי' בקונטרס התנן המולא מציאה לא יפצע מפני תיקון העולם ואית ספרים דגרסי הכי בהדיא ואין נראה לרבינו יצחק דמשיב אבידה פטור מדאורייתא מטעם מגו ולא מכח

ההיא משנה פריך אלא פריך וכי לית ליה מגו וכן משמע בהניחקין (גיטין דף נא. וסס) דפריך ולית ליה לרבי יצחק המולא מציאה כו' ומשני הוא דאמר כר"א בן יעקב דאמר פעמים שאדם נשבע וכו' ופריך ור"א בן יעקב לית ליה משיב אבידה פטור והשתא אי מכח תתני' פריך הוה ליה למימר ולית ליה לר"א בן יעקב המולא מציאה כדקאמר ארבי יצחק ועוד כיון דמשני הוא דאמר כר"א בן יעקב א"כ רוצה לומר דר"א פליג אתתניתין א"כ מאי פריך ור"א בן יעקב לית ליה משיב אבידה פטור אין הכי נמי דלית ליה אלא מכח מגו פריך כדפרישית: **אלא הכא בדרבה קא מיפלגי.** פירש בקונטרס לעולם בטוענו קטן ודקא קשיא לך הא אין נשבעין על טענת קטן ה"מ בבא בטענת עצמו אבל בבא בטענת אביו טענה חשובה היא וכי תימא מ"ט דרבנן דאין סברא לומר דסברי דאף בבא בטענת אביו לית ביה ממשא אלא בדרבה קמיפלגי ונראה דמשום דקרי ליה טענת עצמו דחקו להעמיד בטוענו קטן אבל קשה דעיקר התירוץ חסר מן הספר ועוד דבהגהות קמא (ב"ק דף קו: וסס) ממעטינן נתנו כשהוא קטן ותבעו כשהוא גדול עד שתהא תביעה ונתיעה שוין בגדלות וה"ה דמהאי קרא ממעט נתנו כשהוא גדול ותבעו כשהוא קטן דהייגו כגון שנתן לו אביו ותבעו בקטנות ונראה דה"פ לעולם בגדול מיירי אלא לא תימא דקרי ליה טענת עצמו משום דהודאת עצמו היא אלא בדרבה קמיפלגי ולרבנן דסברי דבנגו מעיז טענת עצמו היא וה"ק ראמ"י פעמים שאדם נשבע על מה שאתם מחייבים טענת עצמו אבל לדידי לאינו מעיז טענת אחרים היא ונסוף שבועת הדיינין (שבועות דף מב. וסס) דתנן אבל נשבעין לקטן ומפרש בבא בטענת אביו ורא"י היא ההוא קטן נמי לאו דווקא אלא גדול וקרי ליה קטן משום לגבי מילי דאביה קטן הוא כדמפרש הכא וקשה קצת דהוה ליה לאקשויי ולשנויי אמתניתין דהתם כמו שמקשה על רב דבהתיא שמעתא גופה לא מקשה אלא על רב: **מפני** מה אמרה תורה מודה במקצת הטענה ישבע. אפילו לרבנן דר"ש דלא דרשי טעמא דקרא קא בעי רבה שפיר מפני מה אמרה תורה

כו' דאמאי לא מהימן בלא שבועה במגו דאי בעי כפר הכל או ניחא מהכא דלא אמרינן מגו ומשני דאין זה מגו דאין אדם מעיז לכפור ואף על גב דבפרק שבועת הדיינין (שם דף מ:) אמרינן בכופר הכל משביעין אותו שבועת היסת משום דחזקה אין אדם מוציא אלא אם כן יש לו ופריך אדרבה חזקה דאין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו ומשני דאשתמוטי אלמא בכופר בכל נמי אדם מעיז לכפור דאשתמוטי קא משתמיט כמו במודה מקצת מיקר הכא שפיר חזקה דאין אדם מעיז לכפור הכל כל כך ולא הוי מגו דיותר ברצון הוא מודה במקצת הטענה דאינו מעיז כל כך אבל אין לפרש דרבה אתא לפרושי מפני מה אמרה תורה מודה מקצת ולא כופר הכל וקאמר חזקה דאין אדם מעיז לכך נאמן כשכופר הכל דאם כן במקום שיכול להעיז אפילו כופר הכל חייב ובסמוך אמרינן איפכא לרבנן דבנגו מעיז ופטור אף מודה מקצת הטענה משום דמשיב אבידה הוא מגו דאי בעי כפר הכל ואם תאמר ומנלן דכופר הכל פטור וליכא לאימר מדאצטריך קרא לחייב שבועה בעד אחד מכלל דכופר הכל פטור דהא איצטריך להיכא שמעידים שגנב לו והוא אינו יודע אלא י"ל דגזירת הכתוב היא דכי הוא זה משמע דבעינן כפירה והודאה ועוד מודה מקצת יש להשביעו שחייב לו ממון שהודה ועל ידי כך מגלגל עליו שבועה כעין גלגול אבל כופר הכל נפתלג לגמרי ממנו: **חזקה** אין אדם מעיז פניו. לא כמו שפי' בקונטרס בהגהות (ב"ק דף קז.) דאין אדם מעיז לפי שעשה לו טובה שהלוהו אבל בפקדון מעיז דאם כן בפקדון מודה מקצת נמי יהא פטור במגו דאי בעי כופר הכל ובכל דוכתא משמע דמודה מקצת חייב בפקדון גבי עשר גפנים טעונות מסרתי לך כו' (שבועות דף מב:) דמשמע דאייתי בפקדון וגבי סלע הלויתני עליו ושתים היה שוה (שם מג.) וגבי מציאה נמי אמרי' בהניחקין (גיטין נא. וסס) דמודה מקצת חייב ולא מהימן במגו אלא אור"ת דהיינו כגון חזקה שאין האשה מעיזה פניה בפני בעלה שאין לאדם פניס לכפור הכל וריב"א פי' אין אדם מעיז היכא שהבירו מכיר בשקרו ואין להאריך[1]: ובכולי

למכפר כיה, והיכי דמודה מקצת בכולה בעי למכפריה והא דלא כפריה משום דאין אדם מעיז (ב"ק קז.).

מסורת הש"ס

א) [השתא קס"ד דהמלוה את חבירו בעדים ואין נאמן לפרעו בעדים ואין נאמן לומר פרעתי כיון דלית ליה מגו ומפיק דקי"ל דא"ל לפרעו בעדים ונאמן לומר פרעתי אפילו בלא מגו. מ"ר], ב) ב"ב קט. שבועות מא: [ועיין קדושין מג:], ג) גיטין נא: שבועות מב., ד) שם, ה) גיטין נא: ב"ק קז. שבועות מב: ב"מ ג., ו) [דף לח:], ז) [שמות כב], ח) [שם דף ו.], ט) נ"י כ"ר, י) [ובמוס' ב"ק קז. ד"ה עירוב וכו' האריכו שוכא].

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה דסתם וכו' בפני נכתב ובפני נחתם אין עדים:

עין משפט נר מצוה

יח א מיי' פי"א מהל' מלוה ולוה הלכה ו סמג עשין לה טוש"ע מ"מ סימן ע סעיף ו:

יט ב מיי' פ"ד מהלכות טוען ונטען הלכה ה סמג שם טוש"ע שם סי' עה סעיף ג:

כ ג מיי' פ"ה שם הל' ט סמג שם טוש"ע שם סימן לו סעיף ו:

מוסף רש"י

דסתם יהודה וגליל. אפילו בשעת שלום, כשעת חירום דמו. שאין שירות מלאיות מזו לזו, אבל בשאר מלכיות אי איכא חירום לא היוא חזקה אבל בשעת שלום הוא חזקה דהא שייריות מלאיות, והאי דקאמר ר' אבא בשעת חירום שנו, הכי קאמר יהודה וגליל הכי הן בשעת חירום של שאר מלכיות (רשב"ם ב"ב לח:). והאכלתיו פרס. והמזרמי לו מלי והמליו בידי, הכי הא נשבע. על המלר (שבועות מב.). ור' אליעזר בן יעקב לית ליה כו'. כמו הרבון בה ור"ל לית ליה השבעה דמיקון העולם דמשיב אבידה פטור משבועה ד"כ שביק ליה ואזיל, והאי נמי כיון דלא תבעו כמשיב אבידה הוא (ג"מין נא:). בטוענו קטן. יתום קטן מובע (שבועות מב.). אין נשבעין על טענת חרש. כגון שטוענו בדמיחה, דמכם שדבריו בכמיס בכל מקום לא מדבר ולא שומע (שם). אי הכי. דטוענו גדול, טענת עצמו. קרי לה, טענת אחרים היא (שם). טענת אחרים והודאת עצמו. על שהודה לו אחמת בדבריו ומודה לו שעדיין חייב לו פרס הוא נשבע (שם). כולהי טענתא טענת אחרים בו'. ולכך נשבעין עליה ובכי הא גווני מי פליגי רבנן עליה ומי הוה קאמר פעמים שאדם נשבע, כל שעתא כי הא גווני משתבע (שם). אלא הכא בדרבה קמיפלגי. ולעולם בטוענו קטן ומשום דאין טענתו משובה במקום אחר, דכתיב כי יתן איש, קרי ליה הכי טענת עצמו, מיהו הכא טענה היא דהא איכא נתינה איש דמכח נתינה אלא היא נאה, והייגו דקאמר פעמים, וכי תימא רבנן אמאי פליגי עליה, בדרבה קמיפלגי (שבועות מב:) ולרבנן אפילו לגדול אין נשבעין כדאתן בשבועות (לח:) מנה לאבא בידך, אין לו בידי אלא חמשים דינר פטור, ובדרבה פליגי (ג"מין נא:). מפני מה אמרה תורה בו'. ולא משבו משביע אבדה לפטרו אלא כפר בטולו (ב"מ ג.). אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו. לכפור את הכל, הלכך בשביל הודאת המקצת אינו נאמן על השאר, דהאי בטולה בעי דלכפריה כו' (ג"מין נא:) אי: אין אדם מעיז פניו בפני זה שעשה לו טובה, הלכך היכא דכפר הכל פטור משבועה, דאי לאו קושטא בהדיה לא הוה מלי

ובכולי בעי דלודי. פירש בקונטרס בב"מ (דף ג: ושם) דאמת לפרש דלא תימא אמאי נשבע נימא מגו דחשיד אממונא חשיד נמי אשבועתא ולהכי קאמר ובכולי בעי דלודי ליה ולא חשיד אממונא וקשה לר"י דהא אמר בפ"ק דב"מ (דף ה:) דלא אמרינן מגו דחשיד אממונא חשיד נמי אשבועתא ואין לומר דמן התורה חשיד נמי אשבועתא ומדרבנן הוא דאמרינן דלא חשיד לפי שרגלו שהיו מקילין בממון יותר מבשבועה ותקנו שבועה על החשודים כל זמן שלא נודע שהוא גזלן שכשר מן התורה עדיין אבל גזלן ידוע שפסול מן התורה לא תקנו ולפי זה שבועה שלא שלחתי בו יד היא מדרבנן [ולא הוא דאורייתא אלא שבועה שלא פשעתי בה] והא דכתיב אם לא שלח לא שבשבע שלא שלח אלא ה"ק קרא נשבע שלא פשע אימתי בזמן שלא שלח בו יד דאם שלח בו יד חייב אפילו שלא פשע דנתחייב באונסים דהא גבי נפקא דרבי אבא (שבועות דף לב:) משמע דאי אמר לא חטפי היה נשבע להכחיש את העד אע"ג דחשיד אממונא והתם הוא שבועה דאורייתא דבשבועה דרבנן לא אמרינן מתוך שאינו יכול לישבע משלם כדמשמע בפ"ק דב"מ (שם) גבי הוא רעיא וגרמה לאמת לפרש דלא תקשי כיון דאין אדם מעיז יהא נאמן במה שכפר מקצת וכיון דמחייבינן שבועה אם כן מאשבו עזות פנים א"כ יהא נאמן במגו דאי בעי כפר הכל וקאמר דאין זה עזות מה שכופר קצת וא"ת כיון דלא חשיד אשבועתא למה גזלן פסול לשבועה ותירץ הר' יהודה חסיד דדוקא כשהוא חשוד על אותו ממון שבא לישבע אמרינן דלא חשיד אשבועתא דעל ידי השבועה יפרוש אבל אותו ממון שכבר גזל לא יפרוש ע"י השבועה וגבי ההוא רעיא דחשיב ליה גזלן משום דאכל תרי מיניהו אע"פ שלרבן לפרוש הני תרי דאכל מ"מ לא יפרוש מן השאר משום שבועה דמה שמשלם בע"כ אין זה השבה מעליא וי"מ דגזלן כשר לשבועה מן התורה דלא חשיד אשבועתא אלא דמדרבנן פסלוהו כשהוא גזלן ואם תאמר ומאי שנא דלעדות פסול כדכתיב אל תשת ידך עם רשע וגו' ולשבועה כשר וי"ל דבשבועת שקר יש בה עונש גדול דכתיב בה לא ינקה וכדאמר בשבועת הדיינין (שבועות דף לט.) שכל העולם כולו מזדעזע כשאמר הקב"ה (לא תשבעו ו) לא תשא ועוד דבעדות שקר ליכא אלא לא תענה ובשבועת שקר איכא לא תגזול ולא תשבעו) לשקר: **הרי אלו נאמנים.** וא"ת ולמה נאמנים והא מגו במקום עדיס הוא דאמן מהדי שלא היו אונסים ולא פסולי עדות דהא לקמן אמרינן תרי ותרי נינהו וי"ל כיון דהלריכו חכמים קיום הכא לא חשיב כלל קיום מה שאומרים כתב ידינו הוא זה כיון דאינהו גופייהו אמרי תוך כדי דבור קטנים או אונסים היינו אבל לקמן חשבינן להו כשני עדים כיון דכבר מקויים הוא שכתב ידן יוצא ממקום אחר: **אין נאמנים.** הכא ליכא לאקשויי דלהימנו במגו דאי בעו אמרי פרוש הוא דכיון דמקויים הוא הוי מגו במקום עדים כדפירשנו ועוד דמזרים הם וכיון שהגיד שוב שינו מוזר ומגיד כדאמרי' בגמרא ועוד דבשני עדים לא אמרינן מגו ובריש מגו אמרינן אמאי נאמנים משום דאי בעו אמרי: **לא שנו אלא שאמרו אונסים היינו מחמת ממון.** דלא מהימני משום דלא משוו נפשייהו רשעים וקטנים כדרשב"ל ופסולי עדות משום דמלוה גופיה מידק דייק כדאמרינן בסמוך: **מחמת** נפשות הרי אלו נאמנים. וא"ת וכי אמרו קטנים היינו אונסים מחמת ממון היינו להימנו במגו דאמרי אונסים היינו מחמת נפשות דהא בריש הא דאיכא דאיכא מגו נאמנים לומר אונסים היינו מחמת ממון וי"ל דאונס מחמת נפשות לא שכיח א] ועוד דבשני עדים לא אמרינן מגו כדפרישית: **ואין אדם משים עצמו רשע.** וא"ת והא קאמר רבא דפלגינן דיבורא בפ"ק דקנהדרין (דף ט: ושם) גבי פלוני דנעבד לרלוני ופלוני בא על אשתי אם כן הכא נהימנו דאונסים היו אבל לא מחמת ממון אלא מחמת נפשות דאליבא דרבא קיימא וי"ל כיון דקיום שטרות דרבנן לא פלגינן דיבורא כדי לפסול השטר ועוד דאין לנו לומר מעצמינו דאונסים היו מחמת נפשות דאונס מחמת נפשות לא שכיח כדפרישית אבל התם שכיח שבא על אשת איש אחרת כמו על אשת איש אחרת אחר וכן בהרגתיו בספ"ב דיבמות (דף כה: ושם) יכול להיות דאדם אחר הרגו אי נמי שאני הכא דמחמת ממון או מחמת נפשות הוי פירושא דאונסים היינו אבל לרלונו ובא על אשתו הוי דיבור בפ"ע וא"ל הכא עיקר עדות הוא במה שאומרים אונסים היינו שבאו ואומר שלא רצו המלוה א"כ מיד עושין עצמן רשעים כיון שאחמתו אם לא יעשו פירוש לדבריהם אבל לא פלגינן דיבורא אבל אם היה דהרגתיו עיקר עדות הוא לומר שנהרג להשיא את אשתו וכן פלוני רבעו או בא על אשתו עיקר עדות להרוג פלוני אבל פלגינן דיבורא ולגבי אשתו לא יהא נאמן: **מלוה גופיה מידק דייק.** דאמרינן אפי' מלוה על פה לא הוא דבעינן שיהא מתאנה וקופו בכשרות כדאמרי' בית נוחלין (נ"ב דף קכח. ושם): **קטנים** נמי כדרשב"ל. ה"מ למימר וקטנים נמי משום דמלוה גופיה מידק דייק אלא דניחא ליה למיתקנו בכל חד וחד מעמא אחרינא א"כ טעמא דריש לקיש גופיה נמי משום דמלוה מידק דייק והא דלא מייתי דרשב"ל אפסולי עדות משום דר"ל לא הזכיר אלא קטנים בדבריו: חזקה

כללו של דבר העדים שהעידו לטמא ולטהר לקרב ולרחק עד שלא נחקרה עדותן אמרו בדאים אנו נאמנים ואם משנחקרה עדותן אין נאמנים. אלא אי אתמר אריש אתמר הרי אלו נאמנים ארמב"ח לא שנו פירוש דאמרינן הפה שאסר הוא הפה שהתיר אלא שאמרו אונסים היינו מחמת נפשות אבל אמרו אונסים היינו מחמת ממון אין נאמנים שאין אדם משים עצמו רשע ואפילו ע"י מיגו אפי' אינו נאמן לפסול עצמו מחזקתו דקרוב הוא אצל עצמו וקרוב פסול לעדות:

שאמרו אונסים היינו מחמת ממון פי' שהיה אונס את ממוננו אם לא היינו חתמנו לו שקר בזה ודאי אין נאמנים כשהשטר מתקיים ע"פ אחרים שאין אדם רשאי לחתום שקר כדי להציל ממונו והמורה פי' דלאו כל כמיניהו לשוויי נפשייהו רשעי בעדות פיהם ולפסול השטר דאדם קרוב אצל עצמו ואין נאמן על עצמו לא לזכות ולא לחובה אבל אונסים היינו מחמת נפשות נאמנים פי' שאין לך דבר שעומד בפני פיקוח נפש. א"ל רבא כיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד וכ"ת ה"מ ע"פ פי' כגון המעיד בב"ד ולאחר כדי דיבור בא לשנות בו אבל בשטר

לא שנא בו ולא שנא בכנו. ואפילו הוא קטן: **אינו מעיז.** ולהכי קרי ליה טענת עצמו משום דטענת קטן בעצמה ליתא בה משנא: **אבל בכנו מעיז.** ואפילו הוא גדול: **מתני' העדים שאמרו כו'.** שהיו מעידים על חתימתם לקיים את השטר: **פסולי עדות היינו.** קרובים או משחקים בקוביא: **הרי אלו נאמנים.** כיון דאין כתב ידם ניכר אלא על פיהם הפה שאסר הוא הפה שהתיר כי היכי דמהימנת להו אהא היינו אהא: **יולא ממקום אחר.** חתומים בשטר אחר שהוחזק בב"ד וכתוב בו הנפק וכא אותו שטר לפנינו עם זה וכתב חותמן דומין של זה לשל זה אין כאן הפה שאסר ואין נאמנים לומר פסולים היינו: **גמ' לא שנו.** דאם כתב ידן יולא ממקום אחר אין נאמנין: **אלא שאמרו אונסים היינו מחמת ממון.** דלאו כל כמיניהו לשוויי נפשייהו רשעים בעדות פיהם ולפסול את השטר דאדם קרוב אצל עצמו ואינו נאמן על עצמו לא לזכות ולא לחובה בדיני נפשות ובפסולי עדות להעשות רשע ופסול על פיו ואלו פוסלים עצמן באומרם אמתנו שקר בשביל אונס ממון וריש טעמא משום הפה שאסר הוא הפה שהתיר: **מחמת נפשות.** שאמר בעל השטר זה להרגנו ואדם חזק הוא: **כיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד.** דגבי עדות אדם הגדה כתיבא אם לא יגיד (ויקרא ה). והכא נמי כיון דאתמימי בשטרא היינו הגדה דילהו והיכי מהימני תו למיעקר הואיל וכתב ידן יולא ממקום אחר. בשלמא ריש כשאין כתב ידן יולא ממקום אחר ועלייהו אמכינן כולה אדא הגדה היא דאמר אותו דבור [בכדי] שאילת שלום קאמרי אבל אונסים היינו אבל הכא לאו אפומייהו אמכינן: **הני מילי על פה.** כגון המעיד בב"ד ולאחר כדי דבור בא לשנות בו: **אבל בשטר לא.** דהגדה כתיב: **לא שנו.** דאמרינן הפה שאסר כו': **אלא דאמרי מחמת נפשות.** נאמנים דלא משוו נפשייהו רשעים וכיון דעלייהו אמכינן הא בתוך כדי דבור עקרוה לאהדותייהו והפה שאסר התיר: **אין אדם משים עצמו רשע.** אינו נאמן לפסול את עצמו מחזקתו דקרוב הוא אצל עצמו וקרוב פסול לעדות: **אין נאמנין לפוסלו.** אריש דמתניתין פליג העדים שאמרו כתב ידינו הוא אבל אונסים היינו כו': **הפה שהתיר.** וכיון דמחמת נפשות קאמרי נאמנים לא משוו נפשייהו רשעים. ופסולי עדות דקאמרי היינו טעמא דלאו בעדותן משוו נפשייהו רשעים אלא דאמרי קרובים או עבדים היינו ועכשיו אנו משוחררים: **בשלמא פסולי עדות.** אי קטנים כיון דמודים הם שהשטר כדין נכתב שהחלותה אי המקח אמת אבל אונסים לא היינו דאוס והוא לה כמלוה על פה אי אי מכירה היא לא נקנה הקרקע בשטר זה אמר ר"מ דלא מהימני דא"כ מלוה לא שדי זוזי בכדי וכי מחתים עדים על שטרו מידק דייק שיהו כשרים:

אלא

מסורת הש"ס

א) ב"ב קמא. סנהדרין מד. מכות ג:), ב) ניטין ג., ג) עי' תוס' לקמן כח. ד"ה קיומן), ד) סנהדרין ט: כה. יבמות כה:, ה) ב"ב קנד., ו) ב"ב כ"ו, ז) ל"ל בשמי. יעב"ץ.

מוסף רש"י

ובכולה בעי דלודי ליה. וכי תימא לא נשבעיה אשבועה, דמגו דחשיד אממונא חשיד נמי אשבועתא, אממונא לא חשיד מדלא כפריה בכוליה, דהאי כי אודי בפלגא, בכוליה נמי בעי דלודי, והאי דלא אודי ליה לאו דדעתו למיגליה אלא איסתמוטי איסתמיטו לחמוי הנאתא (ניטין נא:) שבגלוגו היה מודה בכולו אלא שאין כידו לפרוע וסבר עד דהוי לי זוזי כו' (ב"מ ג.). נעשה כמי שנחקרה עדותן בב"ד. דלא מליף אינים לזיופי (ניטין ג.). שוב אינו חוזר ומגיד. דבר המכחיש את הראשון, דכתיב אם לא יגיד, אהגדה קמייתא קפיד קרא (סנהדרין מד:). אין אדם משים עצמו רשע. אין אדם נפסל לעדות בהולאת פיו דאדם קרוב אצל עצמו הלכך אין אדם יכול לפוס עצמו רשע, כלומר על עדות עצמו אינו נעשה רשע שהרי מודה פסלה קרוב לעדות (סנהדרין ט:) דהא אין קרוב מעיד לא לזכות ולא לחובה (שם כה.). והא דקיי"ל (ב"מ ג:) הולאת פיו כמאה עדים דמי, הכ"מ לממונא אבל לקנסא ולעונש מלקות וליפסל לא (יבמות כה:). אין נאמנים לפוסלו. דברי ר' מאיר. ופליג אמתני' דלא חייש לפה שאסר גבי שטרות, דלא נחשדו יסראל על כך, ומפרש בתקנא טעמא דקסבר ר"מ מודה בשטר שכתבו לוה שאין לריך לקיימו דכיון שאמר לוה אני כתבתיו תו לא מיהמני עדים למפסלה שהרי אין לך קיום גדול מזה שהלוה מודה שכתבו דמסתמא לא נעשה בפקלות, וכמו שכתב ידו יולא ממקום אחר דמי דתנן אין נאמנין, דאין כאן הפה שאסר (רשב"ם ב"ב קנד.). וחכמים אומרים נאמנים. דאע"ג דמודה לוה שכתבו, לריך לקיימו, וכיון שהיו מתקיים כי אם ע"פ עדים הללו שאומרים כתב ידינו הוא זה, הא קאמרי נמי קטנים היינו ונאמנים, שהפה שאסר הוא הפה שהתיר (שם).

תוספות רי"ד (המשך)

לא והאמר ר"ל עדים החתומים בשטר נעשה כמי שנחקרה עדותן בב"ד פי' מ"ה אמר כמו שנחקרה עדותן ולא אמר כמו שהגידו עדותן בב"ד שאם הגידו יעדיין לא נחקרה עדותן יכולין לחזור בהם ולומר שקר העדנו דתניא בתוספתא דפ"ב דכתובות העדים שאמרו מעידים אנו בפלוני שהוא בן גרושה בן חלוצה נתין וממזר עד שלא נחקרה עדותן אמרו בדאים אנו נאמנים ואם משנחקרה עדותן אמרו בדאים אנו אין נאמנים

עין משפט נר מצוה

כא א ב ג מיי' פ"ג מהלכות עדות הל' ו' ז' סמג עשין קט טוש"ע מ"מ סימן מו סעיף לז (וכנרב אלפס עוד בסנהדרין פ"ג דף רסג):

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] תד"ה ממתם כו' ועוד דנשני עדיס לא אמרינן כו'. עי' קדושין מג ע"ב תד"ה והשתא וכו'.

תוספות רי"ד

מתני' העדים שאמרו כתב ידינו הוא זה אבל אונסים היינו קטנים היינו פסולי עדות היינו הרי אלו נאמנים ואם יש עדים שהוא כתב ידם או שהיה כתב ידם יוצא ממקום אחר אינן נאמנין: **גמ'** אמר רמי בר חמא לא שנו אלא שאמרו אונסים היינו מחמת ממון אבל אונסים היינו מחמת נפשות הרי אלו נאמנין אמר ליה רבא [2]כל כמיניה [3]כיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד וכי תימא הני מילי על פה אבל בשטר לא והא אמר ריש לקיש [4]עדים החתומים על השטר [5]נעשה כמי שנחקרה עדותן בב"ד אלא כי אתמר אריש אתמר הרי אלו נאמנין אמר רמי בר חמא לא שנו אלא [6]שאמרו אונסין היינו מחמת נפשות אבל אמרו אונסין היינו מחמת ממון אין נאמנין [7]מאי טעמא אין אדם משים עצמו רשע תנו רבנן [8]אין נאמנים לפוסלו דברי רבי מאיר וחכמים אומרים נאמנים בשלמא לרבנן כי טעמייהו שהפה שאסר הוא הפה שהתיר אלא לר' מאיר מ"ט בשלמא פסולי עדות מלוה גופיה מעיקרא מידק דייק ומחתם קטנים נמי כדרשב"ל דאמר ריש לקיש חזקה

הפה שאסר כו': **אלא דאמרי מחמת נפשות.** נאמנים דלא משוו נפשייהו רשעים וכיון דעלייהו אמכינן הא בתוך כדי דבור עקרוה לאהדותייהו והפה שאסר התיר: **אין אדם משים עצמו רשע.** אינו נאמן לפסול את עצמו מחזקתו דקרוב הוא אצל עצמו וקרוב פסול לעדות: **אין נאמנין לפוסלו.** אריש דמתניתין פליג העדים שאמרו כתב ידינו הוא אבל אונסים היינו כו': **הפה שהתיר.** וכיון דמחמת נפשות קאמרי נאמנים לא משוו נפשייהו רשעים. ופסולי עדות דקאמרי היינו טעמא דלאו בעדותן משוו נפשייהו רשעים אלא דאמרי קרובים או עבדים היינו ועכשיו אנו משוחררים: **בשלמא פסולי עדות.** אי קטנים כיון דמודים הם שהשטר כדין נכתב שהחלותה אי המקח אמת אבל אונסים לא היינו דאוס והוא לה כמלוה על פה אי אי מכירה היא לא נקנה הקרקע בשטר זה אמר ר"מ דלא מהימני דא"כ מלוה לא שדי זוזי בכדי וכי מחתים עדים על שטרו מידק דייק שיהו כשרים:

אלא

מסורת הש"ס

ב) ב"ב קמא. סנהדרין מד. מכות ג:), ג) ניטין ג., ד) עי' תוס' לקמן כח. ד"ה קיומן), ה) סנהדרין ט: כה. יבמות כה:, ו) ב"ב קנד., ז) ב"ב כ"ו, ח) ל"ל בשמי. יעב"ץ.

מוסף רש"י

ובכולה בעי דלודי ליה. וכי תימא לא נשבעיה אשבועה, דמגו דחשיד אממונא חשיד נמי אשבועתא, אממונא לא חשיד מדלא כפריה בכוליה, דהאי כי אודי בפלגא, בכוליה נמי בעי דלודי, והאי דלא אודי ליה לאו דדעתו למיגליה אלא איסתמוטי איסתמיטו לחמוי הנאתא (ניטין נא:) שבגלוגו היה מודה בכולו אלא שאין כידו לפרוע וסבר עד דהוי לי זוזי כו' (ב"מ ג.). נעשה כמי שנחקרה עדותן בב"ד. דלא מליף אינים לזיופי (ניטין ג.). שוב אינו חוזר ומגיד. דבר המכחיש את הראשון, דכתיב אם לא יגיד, אהגדה קמייתא קפיד קרא (סנהדרין מד:). אין אדם משים עצמו רשע. אין אדם נפסל לעדות בהולאת פיו דאדם קרוב אצל עצמו הלכך אין אדם יכול לפוס עצמו רשע, כלומר על עדות עצמו אינו נעשה רשע שהרי מודה פסלה קרוב לעדות (סנהדרין ט:) דהא אין קרוב מעיד לא לזכות ולא לחובה (שם כה.). והא דקיי"ל (ב"מ ג.) הולאת פיו כמאה עדים דמי, הכ"מ לממונא אבל לקנסא ולעונש מלקות וליפסל לא (יבמות כה:). אין נאמנים לפוסלו דברי ר' מאיר. ופליג אמתני' דלא חייש לפה שאסר גבי שטרות, דלא נחשדו יסראל על כך, ומפרש בתקנא טעמא דקסבר ר"מ מודה בשטר שכתבו לוה שאין לריך לקיימו דכיון שאמר לוה אני כתבתיו תו לא מיהמני עדים למפסלה שהרי אין לך קיום גדול מזה שהלוה מודה שכתבו דמסתמא לא נעשה בפקלות, וכמו שכתב ידו יולא ממקום אחר דמי דתנן אין נאמנין, דאין כאן הפה שאסר (רשב"ם ב"ב קנד.). וחכמים אומרים נאמנים. דאע"ג דמודה לוה שכתבו, לריך לקיימו, וכיון שהיו מתקיים כי אם ע"פ עדים הללו שאומרים כתב ידינו הוא זה, הא קאמרי נמי קטנים היינו ונאמנים, שהפה שאסר הוא הפה שהתיר (שם).

האשה שנתארמלה פרק שני כתובות יט.

אלא אנוסים מ"ט לא. נימא הפה שאסר הוא שהתיר: [1]**אא"כ נעשה בגדול.** כל מעשה השטר בגדולים הלוקח והמוכר וגבי עדים נמי אמרי' חזקה אין הלוקח מחתים בו קטנים: **יהרגו ואל יחתמו שקר.** הלכך כי אמרי נמי אנוסים היינו מחמת נפשות משום נפשייהו דשעיר: **בשטר שכתבו.** לוה שהודה בשטר שכתבו ועל פיו נחתמו העדים: **אין המלוה צריך לקיימו.** בעדים החתומים בו שאין הלוה שוב נאמן לומר פרעתיו ולא אמרינן בהאי הפה שאסר הוא שהתיר דמכיון דאמר כשר היה הרי הוחזק השטר וכי אמר פרעתיו לא מהימן שהרי בידי המלוה הוא ור"מ נמי דאמר אין נאמנים לפוסלו במודה לוה שכתבו קאמר וקסבר לא צריכין תו לעדים ולאו אפומייהו מיקיים שטרא: **גנכא.** מתגנב אתה לומר דבריך גלגון שלא נחלקו בו היחיד והמרובים כדי שלא יבטלו את דבריך דאמרת כיחידאה אי ס"ל כרבי מאיר אימא הלכה כר"מ פי' דפלוגתא דר"מ ורבנן הוא דר"מ אומר אצ"ל ורבנן אמרו צריך לקיימו ולא תנקוט לה למילתא באנפי נפשי' א"ל ומר היכי ס"ל פי' במודה בשטר שכתבו א"ל כי אתו לקמן פי' מלוים [המביאין] שטרות אמרינן להו זילו קיימו שטרייכו וזתותו לדינא פי' כך אני רגיל לומר למלוים המביאים שטרותיהם לפני ואין עדיהם עמהן לכו ובקשו עדיכם וקיימוהו שאם לא תקיימוהו קיומו של לוה שמודה שכתבו אינו מועיל לך שהרי חוזר ואומר פרעתיך ויש להאמינו ע"י מיגו ומש"ה טרח לקיים שטרך ושוב לא יהא נאמן לומר פרעתי והל' כר"נ בדיני שאינו נאמן עיין בפסקי בפ' מי שמת עיין לקמן: **אמר** ר"י א"ר האומר שטר אמנה הוא זה אינו נאמן. פי' המודה שטר אמנה שלא לוה כלום אלא כתבו ומסרו למלוה שאם יצטרך לדברים שלא יתבענו אא"כ מלוהו ואינו נ"ל דמשמע מפירושו שהעדים נתנוהו ללוה והוא נתנו למלוה וא"כ אמאי קרי לי' לקמן עולה ולא מהימני עדים בזה והתנן כותבין שטר ללוה אע"פ שאין מלוה עמו וכ"ת הא אוקימנא לההוא בשטרא אקנייתא פי' שמקנהו לו נכסיו מהיום בין יולוה בין לא יולוה יגבה מהן לאותו זמן מהיום הרי אביי מעמידה בשטרי דלאו אקנייתא דאמר אביי הא דתנן כותבין שטר ללוה בלא מלוה אפילו בשטרא דלאו אקנייתא נמי וא"נ אתי למיטרף לקוחות מההיא זמנא והוא לא לוה עד תשרי לאו שלא כדין טרף דעדיו בחתומין זכין לו פי' מיום שתחתוהו יחול השעבוד ואפילו לא לוה המעות עד תשרי וכל ההיא חששא אינה שמא כתב ללוות בניסן ולא לוה עד תשרי ואתי למטרף לקוחות שלא כדין אבל לשמא לא הלוהו כלל לא חיישינן דאיהו דאפסיד אנפשי' דהימני' ומאי עולה איכא גביה סהדי אי איהו מהימן ליה וגם שטר אמנה מנין שלא יהיה אפילו בשטרא

[1]חזקה אין העדים [2]חותמין על השטר אא"כ נעשה בגדול אלא אנוסין מ"ט אמר רב חסדא קסבר ר"מ עדים שאמרו להם חתמו שקר ואל תהרגו יהרגו ואל יחתמו שקר אמר ליה רבא השתא אילו אתו לקמן לאמלוכי אמרינן להו זילו חתומו ולא תתקטלון [3]דאמר מר [4]אין לך דבר שעומד בפני פיקוח נפש אלא עבודת כוכבים וגלוי עריות ושפיכות דמים בלבד השתא דחתמו אמרינן להו אמאי חתמיתו אלא טעמא דר"מ כדרב הונא אמר רב דא"ר הונא אמר רב [5]מודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו גופא אמר רב הונא אמר רב מודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו א"ל רב נחמן [7]גנובא גנובי למה לך אי סבירא לך כר"מ אימא הלכה כר"מ אמר ליה ומר היכי סבירא ליה אמר ליה כי אתו לקמן לדינא אמרינן להו [8]זילו קיימו שטרייכו וחותו לדינא א"ר יהודה אמר רב האומר שטר אמנה הוא זה אינו נאמן דקאמר מאן אילימא דקאמר לוה פשיטא כל כמיניה ואלא דקאמר מלוה תבוא עליו ברכה אלא דקאמרי עדים אי דכתב ידם יוצא ממקום אחר פשיטא דלא מהימני ואי דאין כתב ידם יוצא ממקום אחר אמאי לא מהימני (סימן בא"ש) אמר רבא לעולם דקאמר לוה וכדרב הונא דא"ר הונא אמר רב מודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו אביי אמר לעולם דאמר מלוה [9]וכגון שחב לאחרים וכדרבי נתן [10]דתניא רבי נתן אומר [11]מנין לנושה בחבירו מנה וחבירו בחבירו מנין שמוציאין מזה ונותנין לזה תלמוד לומר [1]ונתן לאשר אשם לו רב אשי אמר לעולם דקאמרי עדים ודאין כתב ידם יוצא ממקום אחר ודקאמרת אמאי לא מהימני כדרב כהנא דא"ר כהנא אסור לו לאדם שישהה שטר אמנה בתוך ביתו משום שנאמר [2]אל תשכן באהליך עולה ואמר

חזקה אין בו'. הכא משמע דלא אמרינן מגו בתמקום חזקה ולרבנן אמרינן וצ"ע דבעיא היא בפרק קמא דב"ב (דף ה: וסס) ולא אפשיטא גבי תבע אחר זמנו ואמר ליה פרעתיך תוך זמני: **דאמר** מר אין לך דבר כו'. פירוש אפי' מאן דאמחמיר לא אמחמיר אלא בהכך דרבא גופיה קסבר דאפילו בהני אינו חייב למסור עצמו בגיעגע בנפש' ע"ז בפרק ר' ישמעאל (דף נד. וסס) ואין חילוק בין הנך לשאר ובפרהסיא בכולהו יהרג ולא יעבור[12]: **טעמא** דר"מ כדרב הונא כו'. פירש בקונטרס דמיירי פלוגתייהו בשמודה לוה שכתבו והיינו טעמא דר"מ דאין נאמנין דהואיל ולוה קיימו לא צריכי תו לעדים ולאו אפומייהו מקיים שטרא ורבנן סברי צריך לקיימו וקשה לר"י דא"כ ליפלגו בלא עדים בלוה גופי' הואיל וטעמייהו תלי בלוה ועוד דבפרק מי שמת (ב"ב דף קנד: וסס) משמע דלא פליגי בלוה דקאמר רבי יוחנן שאני אומר מודה בשטר שכתבו א"ל קיימו דברי הכל היא ופרץ והא מפלג פליגי אין נאמנים לפוסלו כו' אמר ליה אי אלימי עדים לאורועי שטרא איכו כל כמיניה ועוד דהוה ליה למימר בדרב הונא קמיפלגי ורלאה לר"ת ולר"י דה"פ טעמא דר"מ כדרב הונא דכמו שאומר רב הונא דלא אמרינן מגו לפסול השטר בלוה ה"נ אומר ר"מ בעדים דאע"ג דאלימי לא פסלי שטרא במגו: **מודה בשטר שכתבו א"צ לקיימו.**

ולא"ת ומ"ט לא מהימן במגו דאי בעי אמר מזויף ויל"ל דשמא ירא לוה לומר מזויף פן יכחישוהו וליכא מגו ופירש הקונט' בתמקום אחר דטעמא משום דדבר תורה א"ל קיום דעדים החתומים על השטר נעשה כמי שנתקיים עדותן בב"ד ורבנן הוא דאלרכוהו קיום כי טעין מזויף הוא אבל בשאר טענות כגון פרוע הוא לא אלרכוהו קיום וכן נראה לר"י[1] אבל אין לפרש דלא מהימן במגו לומר פרוע הוא משום דאי פרעיה שטרא בידיה מאי בעי דהא כי טעין נמי אמנה הוא מסקינן בסמוך אמילתיה דרב דלא מהימן והתם לא שייך האי טעמא: **אי סבירא לך כר"מ כו'.** ולא"ת ודלמא משום הכי לא קאמר הלכה כר"מ משום דאיכא בפ' מי שמת (ב"ב קנד: וסס) דמפיק דר"מ לרבנן ויש לומר דהוה מצי למימר דהלכה כרבנ"ג דאית ליה בהדיא בפ"ק דב"מ (דף ז.) דמודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו:

אימא הלכה כרבי מאיר. תימה דאפילו כרבנן נמי מצי סבר ושאני עדים דאלימי לאורועי שטרא דהכי אית ליה לרבי יוחנן ויש לומר הוא שם דרב נחמן אין נראה לו לחלק ואם תאמר ודלמא רב הונא מיירי במודעא ואמנה דאפילו רב נחמן מודה לקמן ויש לומר דרב הונא קסבר קאמר לוה ובדרב הונא כו'. ואם תאמר ואמאי לא קאמר נמי לעולם דקאמרי עדים ובדרב הונא ויש לומר דלא ניחא ליה לאוקמי דלא כרבנן דאמרי אלימי עדים לאורועי שטרא: **ובדרב** הונא אמר רב. ולא"ת תרתי מילי דרב למה לי [9]וי"ל [9]דאדא מכלל חבירתה אתמר: **וכגון** שחב לאחרים. ולא"ת והאימנה במגו דאי בעי אמיל ליה דהא המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו (לקמן דף פה:) ויש לומר דלאו מגו הוא דשמא אין דעתו למחול ולהפסיד חובו דעכשיו שאומר אמנה הוא לא מפסיד מידי כיון שאין הלוה גזלן אע"ג דבפסק"ק דב"מ (דף כ. וסס) אמרינן מגו כה"ג גבי מלא שובר בזמן שהאשה מודה יחזיר לבעל דקאמר ש"מ אית"ל דשמואל שמא התם סמכינן אמגו כל דהו משום דאיכא שובר המוכרת ואם נאמר דמכירת שטר חוב אינו אלא מדרבנן הוה אתי שפיר דמצינן למימר דווקא מוכר שטר חוב דהוי מדרבנן יכול למחול אבל בנושה בחבירו כו' דחייב לו מן התורה אינו יכול למחול וכן משמע בפרק מי שמת (ב"ב דף קמז: וסס) דקאמר ומודה שמואל דאם נתנו במתנת ש"מ שאינו יכול למחול ומסיק מתנת ש"מ דאורייתא ואינו יכול למחול דאי ס"ד מדרבנן אמאי אינו יכול למחול משמע דבמידי דאורייתא אינו יכול למחול ויש לדחות דהתם ודאי אי מתנת שכיב מרע דאורייתא אין היורש יכול למחול דמאי אולמיה האי יורש מהאי יורש ועוד יש להביא ראיה דנושה בחבירו וחבירו בחבירו אינו יכול למחול דאמרי' בסוף האשה שנפלו (לקמן פא:) הרי שהיה נושה בחבירו מנה ומת והניח שומרת יבם לא יאמר הואיל ואני יורש המזקתי אלא מוליאין מידו ונוקח בהן קרקעות והוא אוכל פירות ומוקמי' לה כר' נתן דהא הוי כמו נושה בחבירו מנה וחבירו בחבירו דכל אשר לבעלה משועבד לה לכתובתה ואי יכול למחול אמאי יקח בהן קרקע ימחול לעצמו שהוא יורש ויכול למחול ויש לדחות דשאני התם דאין יורש אלא מכחה ואינו יכול להפקיע זכותה [וי"מ דדוקא במוכר שט"ח יכול למחול אבל אם מוכר אבל הנושה בחבירו אבל אם חבירו אינו יכול למחול ושומרת יבם נמי קדם שטר חובה לחוב בעלה] ולא"ת אכתי נהימניה במגו דאי בעי קלתיה דלאמרינן בסוף זה בורר (סנהדרין דף לא:) ויש לומר דהכא אתחזק בבי דינא דאמרינן התם כיון דאתחזק בבי דינא אי בעי קלתיה לא אמרינן אי נמי הכא מיירי כשהשטר הוא ביד אלים: **מנין** לנושה בחבירו כו'. משמע דהלכה כר' נתן ובגיטין (דף לז.) פירשנוה: [10]**אעולה לא** חתמי. והא דכותבין שטר ללוה אע"פ שאין מלוה עמו היינו למוסרו ללוה ולא למלוה: אם

כלומר ור"י נמי אשמעינן הכי דלוה שאומר כתבתיו ומסרתיו לו אבל שטר אמנה הוא א"צ המלוה לחזור ולהבייא עדים להעיד על החתימה שאין נאמן לוה לפוסלו דלא עביד אינש דכתב ומסר בלא הלואה דאד"ה א"ר מודה בשטר שכתבו אצ"ל פי' וליתא לדרבא דאיהו מתרץ מילתא דרב אליבא דידיה דר"ה משמיה דרב קאמר ליה וכבר ר"נ פליג עלויה ואוקי מילתא כר"מ ולא כרבנן למימר דלית הל' כוותיה: אביי אמר לעולם דקאמר מלוה וכגון שחב לאחרים וכדר"נ דתניא ר"נ אומר מנין לנושה בחבירו מנה וחבירו לחבירו מנין שמוציאים מזה ונותנים לזה שנאמר ונתן לאשר אשם לו וק"ל כיון דאמרי' המוכר שט"ח לחבירו חזור ומחלו מחול יהיה נאמן לומר שטר אמנה ע"י מיגו דמה לו לשקר איכבי למיפטרי הלוה מיד הנושים בו הוה מחיל ליה השתא דאמר שטר אמנה הוא יהיה נאמן דהכי אמרי' בשנים אוחזין ת"ר מצא שובר פי' שכתבה אשה לבעלה התקבלתי כתובתי ועודה תחתיו בזמן שהאשה מודה יחזיר לבעל אין האשה מודה לא יחזיר לא לזה ולא לזה ודייקינן עלה בזמן שהאשה מודה מיהת יחזיר לבעלה ואמאי ניחוש דלמא כתבה ליה בניסן ולא נתנה עד תשרי והוא לא פרע עד תשרי ואזלא היא בעודה תחתיו בין ניסן לתשרי וזבנה לכתובתה לאחר בטובת הנאה מניסן ועד תשרי פי' בזול לפי שניתן מעותיו בספק שאם תמות היא ירשנה בעלה ומפסיד לוקח שלקחה ואם ימות הבעל או יגרשנה יהיה הלוקח במקומה לגבות כתובתה אינו אין לבעלה לפרוע כתובתה אלא ללוקח ושובר שנכתב בשמה אינה כלום ומפיק ליה לשובר דכתב בניסן ואתי למיטרף לקוחות שלא כדין פי' שהשובר קודם לשטרו של לוקח ויחזיק הבעל בקרקע המיוחד לכתובתה ומהדרי' א"ר ש"מ איתא לדשמואל דאמר המוכר שט"ח לחבירו וחזור ומחלו מחול פי' ש"מ מדלא חיישינן להכי דא"נ הוה הכי שפיר זכה בעל השובר שנכתב בשמה הלכך אם

מסורת הש"ס

ה) כ"ב קנה. סנהדרין כט:, ו) סנהדרין עד., ז) שבת עח: כ"מ ז. עכ: כ"ב קנד. קנ., ד) [יומות נא. ב"ב קלג.], ה) פסחים נא. לקמן פב. גיטין ל. ב"ק מ: [קדושין טו.], ו) [וכול זה שייך לעיל קודם לדברי אלא אנוסים וכו'], ז) [עדיס כמ"ו], ח) בס"א ליתא למי שהקרן שלו, ט) [וע"ע תוס' ע"ז מ: ד"ה יכול], י) [ועיין תוס' לקמן כח. ד"ה קיום], כ) שיין לע"ז.

תורה אור השלם

1. וְהִתְוַדּוּ אֵת חַטָּאתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ וְהֵשִׁיב אֶת אַשְׁמוֹ בְּרֹאשׁוֹ וַחֲמִישִׁתוֹ יֹסֵף עָלָיו וְנָתַן לַאֲשֶׁר אָשַׁם לוֹ: במדבר ה ז
2. אם אֶזֶן בְּדֶרֶךְ הַרְחִיקֻהוּ וְאֵל תִּשְׁכֹּן בְּאָהֳלֶיךָ עוֹלָה: איוב יא יד

גליון הש"ס

גמ' אין לך דבר שעומד בפני פיקוח נפש. עיין סוטה דף י ע"ב תוס' ד"ה ובדרב הונא אמר רב וכו' וי"ל דחדא מכלל חבירתה. עיין כרמב"ן במלחמות פ"ב דשבת ד"ה ועוד כתב הר"ף הא דאמ"ג ס"ר: **באמ"ד** דחדא מכלל חבירתה. כה"ג מגילה דף כט ע"ב בכורות דף לז ע"א:

מוסף רש"י

אא"כ נעשה בגדול. המוכר, דקי"ל (ב"ב קנ.) המכור בנכסי אביו עד שיבא בן עשרים (סנהדרין כט:) לו: טוען ומקבל ועדים כולם גדולים וכשרים (רשב"ם ב"ב קנה.). **מודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו.** מאחר שהלוה מודה שטר חוב שהוציא עליו שטר אמת הוא, אין המלוה צריך לחזור אחר העדים החתומים בו ולהעיד על חתימתו ולקיימו (ב"מ עב.) דכיון דמודה שכתבו ללוה בו הרי הוא כאלו קיימוהו חותמיו וגובה כל זמן שמוציאו (שבת עח:). **גנובא גנובי למה לך.** לפחות דברך (רשב"ם ב"ב קלג.). **ונתן לאשר אשם לו.** לאשר הלוהו לו לא נאמר, אלא לאשר אשם לו, לאשר הקרן שלו, בב"ק (קי.) אמרינן אשם זה קרן (פסחים לא.) לאשר הקרן שלו, ולא כתיב לאשר נושה בו (לקמן פפ.).

תוספות רי"ד

אמר ר"ה א"ר מודה בשטר שכתבו א"צ לקיימו. פי' לוה שהודה שכתבו ועל פיו נחתמו העדים אין המלוה צריך לקיימו בעדים החתומים בו שכבר קיימו הלוה שהודה לו כי הוא כתבו והחתימו ואם טוען הלוה פרעתיך אינו נאמן שכבר השטר מקוים דכל שטר מקוים אין הלוה יכול לומר פרעתי דא"ל מלוה שטרך בידי מאי בעי ול"א בזה הפה שאסר הוא הפה שהתיר: א"ל ר"נ גנובא גנובא למה לך פי' המורה מתגנב אתה לומר דבריך בלשון שלא נחלקו

א מיי' פכ"ד מהל' מלוה ולוה הלכה ה טוש"ע ח"מ סימן מו סעיף ג:

כג ב מיי' פ"ה מהלכות שלוחי המלוה הלכה ה ג טוש"ע י"ד סימן קנו סעיף ג:

כד ג מיי' פי"ד מהלכות מלוה ולוה הל' ה יג סמג עשין נד טוש"ע ח"מ סימן מו סעיף ג וסימן פב סעיף ג:

כה ד מיי' פ"ב מה הל' ה סמג שם טוש"ע ח"מ סימן מו סעיף ג:

כו ה מיי' שם הלכה ו וסמג שם טוש"ע ח"מ סימן מו סעיף ג:

תוספות רי"ד (המשך)

אקנייתא ואם העדים נתנוהו למלוה ברצון הלוה שצוה להם ליתנו לו אע"פ שלא ראו ההלואה בעינו' כשר וכשר הוא שאם הלוה רוצה להאמין למלוה שילוהו מה יש לעדים לומר לא ניתן לו השטר עד שנראה ההלואה בעינינו (דשמא לא ילוך הוא בושת עלי ומאמין בו ואומר להם תנו לו השטר והעדים יעברו ע"י שלא ליתן) וכמתני' הכי תנן ואין כותבין למלוה עד שיהא להוה עמו ולא קתני עד שיראו מתן מעות אלא עד שיהא הלוה עמו דכיון דלוה עמו אם רוצה שיתנוהו למלוה יתנו ואם לאו לא יתנו והאיך קרי לה עולה דלמא יהיב ליה בינו לבינו ואי לא יהיב ליה לעולם איהו הוא דאפסיד אנפשיה ושטר כשר הוא וגובה בו ממשעבדי אלא ודאי שטר אמנה הוא שלא נעשה מתחלה ללוות בו אלא הלוה עשאו כדי להראות עצמו לעולם שאינו עשיר שהרי לוה מאחרים ומוסרו למלוה ומאמין בו שלא יתבענו כלום אלא שיראה לעולם כי הוא חייב לו ומחפה עליו שלא יראה עשיר מפני שהוא אוהבו ודומה הוא לשטר פסים שלא נעשה בתחלה בעבור הלואה אלא המלוה פייס את הלוה עשה לי שטר שאתה חייב לי לכך וכך כדי שאראה עשיר ויתנו לי אשה והאמן באהבתי שלעולם לא אחבעך בו ולשניהם פתרון א' אלא זה שעושה המלוה כדי שיראה עשיר קורא שטר פסים שצריך לפייס את הלוה שיעשה עליו שט"ח כי הוא חייב לו ויאמין בו שלא יתבענו ומה שהלוה כותב על עצמו כדי שיראה עני קורא אמנה שא"צ לפייס את המלוה בזה ושטר אמנה כזה ודאי הוא עולה שלא נעשה בשביל הלואה ואין העדים רשאים לחתום בו אבל שטר הלואה שנעשה כדי ללוות אין בו שום עולה כדפר': ואמרינן דקאמר מאן אי לימא דקאמר לוה פשיטא פי' והלא עדים החתומים בו ופשיטא דיתקיים בחותמיו כל כמיניה ואלא דקאמר מלוה תבא עליו ברכה ואלא דקאמרו עדים אי כת"י יוצא ממקום אחר פשיטא דלא מהימני ואי אין כת"י יוצא ממ"א אמאי לא מהימני פי' והאיכא הפה שאסר הוא הפה שהתיר ומינו דאי בעי אמרי לא חתמנו והשתא דאמרו חתמנו וכך היה ליהמנו א"ר לעולם דקאמר לוה וכדר"ה א"ר פי'